

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 และเพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาระดับบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับบทบาทพระสงฆ์ไทย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 มีวิธีดำเนินการแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 ยืนยันรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

5.1.1 ระดับบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทผู้นำแห่งจิตวิญญาณ รองลงมา คือ บทบาทผู้นำเชิงสัญลักษณ์ บทบาทการเผยแผ่

บทบาทการพัฒนาสังคม บทบาทการพัฒนาสังคม และบทบาทผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา ตามลำดับ

5.1.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

จากการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 คือ ปัจจัยพยากรณ์ หรือตัวแปรจำนวน 7 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยการสร้างแรงบันดาลใจปัจจัยการไว้วางใจกัน ปัจจัยการบริหารคนเก่ง (Talent Management) ปัจจัยการกระตุ้นปัญญา ปัจจัยการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) ปัจจัยการตั้งเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กับบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .796 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 63.40 ($R^2 = .634$)

5.1.3 ผลการสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น ดังนี้

5.1.3.1 ผลการสร้างรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัยจากการคัดสรรด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการสนทนากลุ่ม พบว่า การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 ปัจจัย เป็นปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ที่นำมาสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 และต้องเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ เข้าไปด้วยเพื่อให้การสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 มีมากขึ้น ได้แก่การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การพัฒนาตนเอง บทบาทพระสงฆ์กับสังคมไทย การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษา การเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ การสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 ปัจจัย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปสู่ปัจจัยในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 และทำให้เราทราบจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสที่สามารถนำไปประเมินผลและสรุปเพื่อนำไปการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ได้อีกด้วย

5.1.3.2 การยืนยันรูปแบบผลการประเมินรูปแบบ (Model) โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาตามข้อมูลการถอดบทเรียน (Lesson Learned) จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผลการประเมินรูปแบบโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง ด้านอรรถประโยชน์และด้านความเหมาะสม

กล่าวโดยสรุปรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมระดับมาก

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัย ได้พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 ระดับบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

บทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ยังไม่ค่อยมีบทบาทผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่พุทธศาสนิกชนในการจัดอบรมธรรมะ การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน และการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยวิธีต่าง ๆ ให้กับพุทธศาสนิกชน ทำให้พุทธศาสนิกชนยังไม่สามารถนำหลักธรรมไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม สมยังขาดการอาศัยหลักธรรมเป็นหลักสำคัญในการปกครองดูแลและบริหารจัดการกิจการงานทุก ๆ อย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ และยังไม่ส่งผลให้สังคมตลอดจนประเทศชาติมีความผาสุก สันติสุข และมีความเจริญก้าวหน้าสักเท่าไร รวมถึงพระสงฆ์ยังมีบทบาททางด้านการพัฒนาสังคมค่อนข้างน้อย โดยพระสงฆ์น่าจะมีความสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น โดยใช้หลักศาสนาช่วยวางรากฐานความเจริญแก่สังคมเพื่อมุ่งให้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านวัตถุ และด้านจิตใจ อันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุข มีการอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากขึ้น ซึ่งพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ยังขาดการยึดหลักธรรมมาธิปไตย เป็นการบริหารโดยถือธรรมเป็นใหญ่จึงส่งผลให้บทบาทของพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธนอมศักดิ์ สุวิภักดิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระธรรมวิทยากรต่อการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมเยาวชน” พบว่า ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมวิทยากรทุกด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยพระธรรมวิทยากร ส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักธรรมไปปฏิบัติที่บ้านมากที่สุด รองลงมาพระธรรมวิทยากร ได้นำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี เจริญกุล ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทและเปรียบเทียบ

การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ตามความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ภิกษุ สามเณร และคณะกรรมการบริหารวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาบทบาทแต่ละด้านพบว่า บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ปรากฏดังนี้ บทบาทด้านการปกครอง บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ บทบาทด้านการสาธารณูปการ บทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ และบทบาท ด้านการศึกษา

5.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้

5.2.2.1 ปัจจัยด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นปัจจัยที่ผลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า แรงบันดาลใจเป็นเสมือนแรงผลักดันในชีวิต ได้แก่ การมีเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนรวมถึงพระสงฆ์ย่อมต้องมีแบบอย่างหรือบุคคลตัวอย่าง โดยเฉพาะบุคคลที่ประสบความสำเร็จ หรือบุคคลที่เราอยากจะมีชีวิตแบบเขาก็เป็นอีกทางหนึ่งในการสร้างแรงบันดาลใจขึ้นภายในตนเอง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Bass ได้อธิบายความหมายของการสร้างแรงบันดาลใจว่าเป็นพฤติกรรมของผู้นำในการเข้าใจผู้ตามให้เกิดความรู้สึกท้าทายกับการทำงาน หรือการได้รับมอบหมายงานใหม่การเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ให้สำเร็จ โดยวิธีการพูด แสดงออก หรือใช้สัญลักษณ์ โดยผู้นำเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของงาน วิสัยทัศน์ หรือภาพความสำเร็จในอนาคต สื่อสารเพื่อให้ผู้ตามเข้าใจเป้าหมายอย่างชัดเจน เกิดเป็นวิสัยทัศน์ร่วม กระตุ้นให้ผู้ตามเกิดแรงบันดาลใจ มุ่งมั่นทำงาน ให้สำเร็จตามเป้าหมาย เป็นผู้มองบรรยากาศการทำงานในเชิงบวก

5.2.2.2 ปัจจัยด้านการไว้วางใจกัน มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะว่าการไว้วางใจ เปรียบเสมือนความเชื่อ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระสงฆ์ ทำให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น ดังหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาที่กล่าวว่า สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความซื่อตรงต่อกัน คนที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ควรมีความซื่อสัตย์ต่อกันทั้งกาย วาจาและใจ จะทำให้เกิดความไว้วางใจกันร่วมมือกันพัฒนาครอบครัวให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น เป็นต้น และพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะและเจ้าอาวาสวัด ยังต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดงาน โครงการ และการวางแผนแนวทางในการทำงานต่าง ๆ ทั้งภายในวัดและสถานที่อื่น ๆ ที่ได้ออกไปปรับกิจนิมนต์ทุกชั้นตอน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานตามแผนงานโครงการ เพื่อให้พระลูกวัดที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นเกิดความศรัทธาและไว้วางใจกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สวอนสเบิร์ก

ทำให้แนวคิดไว้ว่า ความไว้วางใจกัน เป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ได้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ เรียบร้อย หากได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากผู้บริหาร

5.2.2.3 ปัจจัยด้านการบริหารคนเก่ง (Talent Management) มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะว่า ในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์นี้ พระสงฆ์ระดับเจ้าคณะ และเจ้าอาวาสวัดจะต้องปกครองและสอดส่องให้พระลูกวัดที่อาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม และพระสงฆ์จะต้องจัดระบบการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ภายในวัดในให้มีตำแหน่งหน้าที่อย่างชัดเจน กำหนดทิศทางการปฏิบัติตน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นหลัก มีการจัดกำลังพระลูกวัดให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับปริมาณกิจนิมนต์ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล สามารถปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และมีส่วนร่วมในการเผยแผ่ศาสนาได้มากที่สุด เพื่อพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สรวรรณ เรื่องกัลป์ปวงศ์ กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรด้านกำลังคนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยกลยุทธ์ และวิธีการตั้งแต่การวางแผน การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมการพัฒนาการจัดวางตำแหน่ง การจ่ายค่าตอบแทน การดูแลรักษา และการประเมินผล การปฏิบัติงาน เพื่อการสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความเจริญก้าวหน้าขององค์การให้ทันต่อยุคสมัยของสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ระยะเวลาสำคัญ คือ การได้คนมาทำงาน (Acquisition) การดูแลรักษาให้คนในองค์การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Retention) และการดูแลการออกจากงานของคนงาน (Separation) โดยในแต่ละขั้นตอนจะมีกิจกรรมย่อยที่เกี่ยวข้องกัน

5.2.2.4 ปัจจัยด้านการกระตุ้นปัญญา มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะว่า การกระตุ้นปัญญาเป็นการเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้แสดงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การคิดค้นหาวิธีใหม่ ๆ ในการเผยแผ่ศาสนา มีการกระตุ้นให้พระลูกวัดมีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และมีการกระตุ้นให้พุทธศาสนิกชนเปลี่ยนกรอบการมองปัญหา และวิธีแก้ไขโดยใช้ความคิด ปัญญา และจินตนาการ มากกว่าอารมณ์ การใช้ปัญญาในการเปลี่ยนแปลงปัญหาจะทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความรอบคอบ เกิดมโนทัศน์ เกิดความเข้าใจมองเห็นปัญหาที่ประสมอยู่และเกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาขึ้น รวมถึงการใช้ความคิดและการใช้ดุลยพินิจก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างมีสติ และราบรื่น

5.2.2.5 ปัจจัยด้านการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะว่า งบประมาณหรือรายได้ของวัดส่วนใหญ่มาจากการบริจาคทำบุญของพุทธศาสนิกชนที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ก่อสร้างเสนาสนะบูรณปฏิสังขรณ์ และมีรายได้ส่วนหนึ่งมาจากการจัดงานประจำปี ซึ่งเป็นรายได้เพียงเล็กน้อย โดยงบประมาณ หรือรายได้ที่ได้มามากมายนั้น ส่วนใหญ่ใช้ไปกับการก่อสร้างเสนาสนะบูรณปฏิสังขรณ์ และการศึกษาพัฒนาพระพุทธศาสนา สนับสนุน พระสงฆ์ สามเณร ให้ได้มีโอกาสประพฤติปฏิบัติธรรม และเผยแผ่หลักธรรม เพื่อให้พระพุทธศาสนาเจริญมั่นคงเป็นหลักในการสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป และส่วนงบประมาณหรือรายได้ที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสาธารณูปการ คือ การพัฒนาวัด การบำรุงรักษาวัด การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน ภายในวัดให้เรียบร้อยดีงามเป็นที่ทำบุญ บำเพ็ญกุศล ฟังเทศน์ปฏิบัติธรรม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุของ สังคมนั้น ๆ เป็นที่อำนวยความสะดวก และเป็นศูนย์รวมจิตใจให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ ปิยะวงศวัฒนา ได้กล่าวว่า การจัดการกับการเงินนั้นมีความสำคัญอย่างมาก รวมทั้งมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยผู้บริหารจะมีความสำคัญในการเข้าร่วมในการพิจารณาข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนการผลิตสินค้าและบริการ จะเกิดผลตอบแทนในองค์กร และพิจารณาเปรียบเทียบผลตอบแทนที่ได้รับกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น โดยจะต้องยึดหลักการตัดสินใจที่ให้และมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Bass ผลตอบแทนที่น่าพอใจ และต้องไม่มีความเสี่ยง จะทำให้การบริหารงานการเงินบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

5.2.2.6 ปัจจัยด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอิทธิพลต่อบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะว่า การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นวิธีการการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับศาสนา เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ให้เป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะและเจ้าอาวาสวัดมีการสอนสั่งพระลูกวัดให้พระลูกวัดมีการปฏิบัติตนในด้านศาสนพิธี และเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาได้ และให้สามารถอธิบายเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ระเบียบพิธีการปฏิบัติตนต่อพุทธศาสนิกชนได้อย่างถูกต้อง และเป็นยังเป็นการปลูกจิตสำนึกให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจ และเข้าถึงศาสนธรรมได้อย่างถ่องแท้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สวอน สเบิร์ก ให้แนวคิดว่าการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการร่วมกันปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายขององค์กร ย่อมจะขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ถ้าทุกคนมีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เดียวกัน มีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน

5.2.3 ผลการสร้างรูปแบบและการยืนยันรูปแบบพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่า

5.2.3.1 การสร้างรูปแบบพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 จากผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ผู้วิจัย ได้สรุปผลเพื่อทำข้อค้นพบจาก ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่าการสร้างแรงบันดาลใจเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีความต้องการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองพยายามเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติของตนเอง มีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีพระสงฆ์ เป็นผู้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องทำการสื่อสารกับประชาชน เพื่อให้ประชาชน ได้มีความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำรูปแบบการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการบำรุงศาสนา ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวในการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21

จากข้อมูลการอภิปรายผลข้างต้นชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

- 1) ปัจจัยการสร้างแรงบันดาลใจ
- 2) ปัจจัยการไว้วางใจกัน
- 3) ปัจจัยการบริหารคนเก่ง (Talent Management)
- 4) ปัจจัยการกระตุ้นปัญญา
- 5) ปัจจัยการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM)
- 6) ปัจจัยการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ควรมีการสร้างแรงบันดาลใจให้กับพระสงฆ์ด้วยการยกย่องเชิดชู เพื่อเป็นการกระตุ้นศักยภาพและความสามารถที่มีอยู่ในตัวพระสงฆ์ให้ตระหนักถึงหลักแนวความคิดทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างใกล้ชิด

5.3.1.2 ควรมีการกระตุ้นให้พระสงฆ์ได้แสดงพฤติกรรมอันเป็นแบบอย่างที่ดีที่สะท้อนถึงความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ในวัฒนธรรม และในสังคมไทย

5.3.1.3 ควรมีการบูรณาการการบริหารทรัพยากรมนุษย์เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการภายในวัดเพื่อให้เกิดกฎระเบียบเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนา

5.3.1.4 ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้ศึกษาค้นคว้าหลักการทางพระพุทธศาสนา และมีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงวัฒนธรรม และประเพณีตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยการเผยแพร่สู่การนำไปปฏิบัติต่อพุทธศาสนิกชน

5.3.1.5 ควรมีการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณให้กับพระสงฆ์เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทรัพย์สินขององค์กรทางศาสนา

5.3.1.6 ควรมีการร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนในการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมของวัดและชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษารูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อการกำหนดนโยบาย และแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรที่สนับสนุนการดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้ในการวางแผนปรับปรุงให้สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาบทบาทของตนเอง และบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

5.3.2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางของพระสงฆ์ในรูปแบบพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21